

Hjorteviltstrategi for Bjørnafjorden kommune

2023 - 2033

Innhald

Innleiing.....	3
Kva seier lovverket?.....	3
Situasjonsbilete.....	4
Konsekvensar av for stor hjortebestand	6
Konsekvensar for hjorten	6
For låg vekt på kalv og ungdyr.....	6
Dårlegare brunst- og kalvingsdynamikk.....	6
Sjukdomar på hjorten.....	7
Konsekvensar for skog.....	7
Konsekvensar for landbruk.....	8
Grasavling.....	8
Lagringskadar på rundballar	8
Grønsakhagar	8
Konsekvensar for andre samfunnsområde	8
Trafikkulukker	8
Human helse.....	8
Dyrehelse.....	9
Problem med hjort i bustadområde.....	9
Kvifor aukar hjortepopulasjonen?	9
Jaktetikkk	10
Lojalitet til tildelte kvotar	10
Skadefelling	11
Overordna forvaltningsmål for perioden 2023-2033	11
Korleis oppnå dei overordna måla?	11
Korleis oppnår vi dette i praksis?	12
Differensierte fellingsavgifter	13
Fordel med bestandsplan.....	13
Auka kompetanse	13
Tidsaspekt for reduksjon av hjortestamma	13
Kommunal viltfond	16

Innleiing

Hjort er ein naturleg del av faunaen i vårt område. Hjorten er eit flott dyr og bidrar til fine naturopplevingar for oss som bur her. Å sjå hjort i sine naturlege omgjevnader er med å auka turopplevinga for oss menneske.

Hjortejakt er ein viktig hobby for mange, og jakta er både naturoppleving, matauk og ein næringsveg (i form av sal av fellingsløyve eller sal av kjøt) for grunneigarar.

Hjorten har ingen andre naturlege predatorar enn mennesket i kommunen vår. Dette medfører at det er vi som må styra bestandsstorleiken gjennom jakt.

Vi ynskjer ei robust hjortestamme i god kondisjonstilstand, der vi kan hausta av stamma med dei verdiane dette gir. Samstundes må ikkje hjortestamma vera så stor at ho fører til uforholdsmessige tap og ulemper for andre delar av samfunnslivet.

Alle tabellar og grafar i dette dokumentet er henta utifrå hjorteviltregisteret.

Generell kunnskap er i stor grad henta frå publikasjonar om hjort frå kjende fagmiljø som Norsk hjortesenter og Miljødirektoratet. Når det gjeld skadar på skog og beite er mykje henta frå NIBIO RAPPORT | VOL. 8 | NR. 39 | 2022. Forfatta av Samson Øpstad, Gro Hylen og Erling Meisingset. Elles har me fått nyttige innspel frå lokale krefter som til dømes jegarar, hjortevald, bondelag, småbrukarlag, skogeigarlag, kommunelege og lokale veterinærar.

Kva seier lovverket?

Formålsparagrafen i Lov jakt og fangst av vilt (viltlova) seier fylgjande:

Viltet og viltets leveområder skal forvaltes i samsvar med naturmangfoldloven og slik at naturens produktivitet og artsrikdom bevaras.

Dette er konkretisert i forskrift om forvaltning av hjortevilt:

Formålet med denne forskriften er at forvaltningen av hjortevilt ivaretar bestandenes og leveområdenes produktivitet og mangfold. Det skal legges til rette for en lokal og bærekraftig forvaltning med sikte på nærings- og rekreasjonsmessig bruk av hjorteviltressursene. Forvaltningen skal videre sikre bestandsstørrelser som fører til at hjortevilt ikke forårsaker uakseptable skader og ulemper på andre samfunnsinteresser.

Forskrift om forvaltning av hjortevilt vart revidert i 2012. Her vart det mellom anna lovpålagt at kommunen skal vedta målsettingar for utviklinga av bestandane av elg, hjort og rådyr der det er opna for jakt på arten/artane. Gjeldande no er: Forvaltning av hjortevilt - med kommentarer Miljødirektoratet Veileder M478-2016.

Lov om skogbruk (skogbrukslova):

Denne lova har til formål å fremme ei berekraftig forvaltning av skogressursane i landet med sikte på aktiv lokal og nasjonal verdiskaping, og å sikre det biologiske mangfaldet, omsyn til landskapet, friluftslivet og kulturverdiane i skogen.

Lova skal sikre ei berekraftig forvaltning av skogressursane. Hjortevilt fører i mange høve til omfattande skade på skogen og det kan vera problematisk å få fram skog av god kvalitet. Skogbrukslova § 9 slår difor fast at der hjortevilt fører til stor skade på skog som er under forynging eller hindrar ny skog å koma opp, skal kommunen vurdere om bestanden av hjortevilt skal reduserast.

Situasjonsbilette

Hjortestamma synest å ha vore i sterk vekst dei siste 30-40 åra. Dette gjeld heile Vestlandet, men det er få stader hjortetettleiken er høgare enn i vårt område.

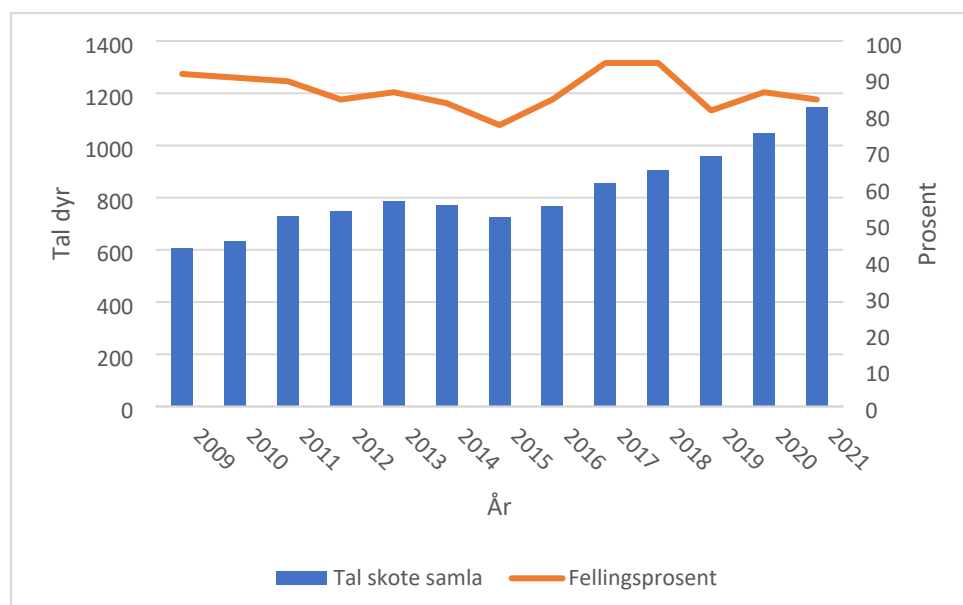
Tidlegare gjeldande hjorteviltstrategi (2010-2020) la opp til at ein skulle redusera bestanden med 30 %. Vi har ikkje absolutt sikre tal på hjortetettleiken, men forsiktige estimat tyder på at hjortebestanden har auka monaleg fram mot 2020, trass i ønsket om ein nedgang.

Hjorten er ikkje jamt fordelt utover i kommunen vår. Etter kvart som bestanden aukar og næringsgrunnlaget for hjorten minkar, trekkjer han mot område der det er lite eller ingen hjort i utgangspunktet. Dette medfører at enkelte område, utifrå eit grunneigar- og jaktperspektiv, har passeleg med hjort i dag. Hjortestamma kan likevel ikkje bli forvalta på ein slik måte at jaktutbyttet i områda med lågast hjortebestand skal styra uttaket av hjort i heile kommunen.

Figur 1: Utvikling i tal på skotne hjortar, gruppert etter alder og kjønn, Bjørnafjorden kommune

År	Kalv			Ungdyr 1 1/2 år			Eldre dyr			Tal skote samla	Tal løyv e	Skote %
	Han	Ho	Sum	Spissb	Kvige	Sum	Bukk	Kolle	Sum			
2009	66	82	148	87	102	189	137	132	269	606	669	
%			24			31			44			91
2010	90	64	154	103	113	216	124	141	265	635	705	
%			23			34			43			90
2011	92	80	172	124	132	256	140	160	300	728	818	
%			24			35			41			89
2012	96	92	188	136	120	256	144	161	305	749	890	
%			25			34			41			84
2013	113	89	202	151	115	266	127	191	318	786	918	
%			26			34			40			86
2014	98	91	189	150	129	279	131	171	302	770	929	
%			25			36			39			83
2015	102	85	187	134	131	265	117	158	275	727	939	
%			26			36			38			77
2016	103	88	191	144	135	279	131	168	299	769	920	
%			25			36			39			84
2017	130	96	226	171	134	305	133	193	326	857	907	
%			26			36			38			94
2018	131	129	260	148	164	312	148	184	332	904	963	
%			29			35			37			94
2019	159	123	282	152	166	318	138	223	361	961	1192	
%			29			33			38			81
2020	164	131	295	178	200	378	154	220	374	1047	1213	
%			28			36			36			86
2021	169	171	340	197	219	416	159	234	393	1149	1375	
%			30			36			34			84

Hjorteviltstrategi – Bjørnafjorden kommune – 2023 - 2033

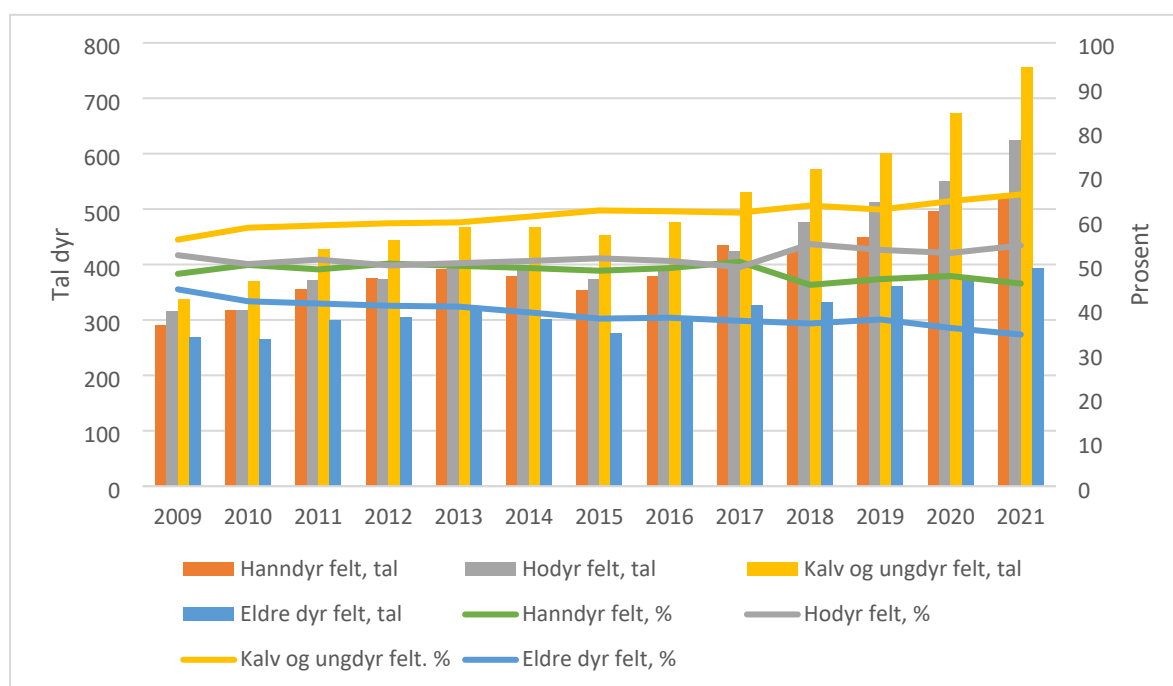

Figur 2: Felling av hjort 2009-2021, Bjørnafjorden kommune.

Tabellen syner ein sterk auke i felte dyr samstundes ser vi at fellingsprosenten går litt ned etter kvart som tall løyver aukar.

Figur 3: Utvikling i skotne hjortar, endring i kjønn og aldersgrupper av skotne hjortar, Tysnes kommune

År	Sum felte hjort	Hanndyr felt, tal	Hanndyr felt, %	Hodyr felt, tal	Hodyr felt, %	Kalv og ungdyr felt, tal	Kalv og ungdyr felt, %	Eldre dyr felt, tal	Eldre dyr felt, %
2009	606	290	47,9	316	52,1	337	55,6	269	44,4
2010	635	317	49,9	318	50,1	370	58,3	265	41,7
2011	728	356	48,9	372	51,1	428	58,8	300	41,2
2012	749	376	50,2	373	49,8	444	59,3	305	40,7
2013	786	391	49,7	395	50,3	468	59,5	318	40,5
2014	770	379	49,2	391	50,8	468	60,8	302	39,2
2015	727	353	48,6	374	51,4	452	62,2	275	37,8
2016	769	378	49,2	391	50,8	477	62,0	299	38,0
2017	857	434	50,6	423	49,4	531	61,7	326	37,3
2018	904	427	45,4	477	54,6	572	63,3	332	36,7
2019	961	449	46,7	512	53,3	600	62,4	361	37,6
2020	1047	496	47,4	551	52,6	673	64,3	374	35,7
2021	1149	525	45,7	624	54,3	756	65,8	393	34,2

Figur 4: Felling av hjort – fordeling med omsyn på kjønn og alder i løpet av tidsperioden 2009 - 2021 Bjørnafjorden kommune

Tabellane og figur syner at vi gradvis går i rett retning når det gjeld rett avskyting av hjort, med omsyn til kjønn og alder.

Utifrå data over sett og skoten hjort, samt fellingsprosent, synest det som om veksten i hjortestamma på austsida av Bjørnafjorden har nådd eit knekkpunkt. I deler av dette området ser det ut som om vi dei siste åra har hatt ei reduksjonsskyting. Når det gjeld vestsida av Bjørnafjorden, ser det ut som at hjortestamma framleis er i vekst. Vi har uansett ei høgare hjortestamme på begge sider av fjorden enn vi hadde i 2010. Det var denne populasjonsstorleiken vi den gongen ynskte å redusera med 30 %

Konsekvensar av for stor hjortebestand

Konsekvensar for hjorten

For låg vekt på kalv og ungdyr

Generelt mindre storleik på dyra, spesielt kalv og ungdyr. Med redusert beiteområde pr hjort, vert tilveksten på kalv og ungdyr lågare. Det er eit dyrevelferdsproblem når kalvane må leva gjennom fyrste vinteren med eit så dårleg utgangspunkt på vekt og kondisjon. Mange overlever, men dei har det ikkje godt. I eit naturleg økosystem ville desse kalvane blitt tekne ut av predatorar. Her hos oss vert dei i større grad utsette for svolt.

Dårlegare brunst- og kalvingsdynamikk

Lågare vekt på ungdollene fører til at desse kjem seinare i brunst og vert para seinare på hausten enn dei burde. Dette fører til at kalvane vert fødte seinare om våren/sommaren og fylgjeleg vert svært små om hausten. På denne måten kjem vi inn i ein vond sirkel.

Denne vonde sirkelen vert forsterka av at vi har for få eldre bukkar i populasjonen. Å ha nok eldre bukkar er svært viktig for at kollene skal koma tidleg nok i brunst om hausten.

Eit anna resultat av at ungdyra er svært små, er at mange ungkoller ikkje tek kalv. Mange stader i kommunen vår vert svært få av dei 2,5 år gamle kollene drektige. Fyrst som 3-åringar kjem dei fleste kollene med kalv. Dette medfører at vi har relativt mange ikkje-produktive koller som er med og beitar på avgrensa vinterressursar.

Sjukdomar på hjorten

Flått: Så lenge det har vore flått i våre område, har hjorten vore meir eller mindre infisert av han. Mange jegerar rapporterer om at problemet aukar. Når flått-trykket er så stort som no, vil det på enkelte dyr vera så mange flått at hjorten kan utvikle anemi av blodtapet. Kløe og hudinfeksjonar er sjølvstøtt også eit problem.

Flåtten lagar utfordringar for både menneske og bufe ved å vere vektor (berar) for mange infeksjonssjukdomar (t.d. sjodogg, piroplasmose og borreliose). Hjorten ser ut til å vera resistent mot dei fleste av desse sjukdomane.

Hjernemark: Rundorm som invaderer hjernen på hjort og gjev nevrologiske symptom. Det er uvisst kor stort problem dette er for hjorten, men vi har årlege sjukdomstilfelle hos sau, som regel med dødeleg utfall.

Leverikter: Parasitt som angrip levra hos drøvtyggjarar. Vi har førebels få rapportar om at hjorten døyr av infeksjonen, men mengda leverikter hos enkelte hjorteslakt tyder på at det må ha innverknad på dyrehelsa. Hovudårsaka til auken i leverikter er nok at klimaet har blitt fuktigare, men hjorten er ein særskild viktig faktor i spreiding av smitte til nye område.

Hjortevorter: Dei siste åra har det blitt stadig meir vanleg å observera mange og store vorter på hjorten. Det er ikkje klart kva dette har å seie på noverande tidspunkt.

CWD (*Chronic wasting disease*): Prionsjukdom i slekt med kugalskap og skrapesjuka. Diverre har denne sjukdomen blitt påvist hos villrein, og samfunnet brukar store ressursar for å prøva å utrydda den. Den klassiske varianten har aldri vore påvist på hjort i Norge. Vi må likevel ta omsyn til denne sjukdomen i hjorteforvaltninga. Høg tettleik i ein populasjon gjer dyra generelt meir utsette for alle infeksjonssjukdomar, inkludert CWD.

Konsekvensar for skog

Høg tettleik av hjort fører til betydeleg skade på skogen. Hjorten skadar skogen på fleire måtar. Viktigast er borkgnag på ung produksjonsskog (hkl.3 og 4) og skotbeiting på planter og opprykking av nyplanta skog. Skotbeiting på planter er eit årvisst problem ved stor tettleik av hjort, borkgnag har størst omfang i snørike vintrar. Skogsbeiting og beiting av barkmasse førgår og i åra etter planting. Det vert hausta store verdier i skogen i Bjørnafjorden. Mange rapporterer om store råteskader som resulterer i nedklassifisering, spesielt av rotstokken. Dette fører til stort verditap i mange hogstfelt.

Det er òg eit stort problem at mange skogeigarar ser det som fånyttens å planta ny skog fordi hjorten øydelegg (rykkjer opp) ein vesentleg del av dei nyplanta plantene. Manglande rekruttering av ny skog betyr eit svært stort verditap i framtida. Dette er òg problematisk med omsyn til lagring av karbondioksid, der skogen spelar ein viktig faktor. Utan skog i bratte lier, er vi òg mykje meir utsette for erosjon og rasfare. Dette er spesielt viktig med tanke på klimaendringane vi er vitne til i vår tid.

Juletreproduksjon er også svært vanskeleg. Det kan tyde på at edelgran, som no er det mest populære juletreet, er spesielt utsett for beiting av hjorten.

Konsekvensar for landbruk

Mange bønder rapporterer om store avlingsskadar.

Grasavling

Spesielt går dette utover andre og tredje slått. Fleire rapporterer om at avlingssvikten er svært høg på grunn av hjortebeiting. Mange bønder stipulerer årleg tap til 6-sifra beløp. Tapet er fyrst og fremst i form av redusert avling, men òg i form av forringa kvalitet på grunn av mykje hjorteskit i enga. Mange teigar er ikkje rekningsvarande å hausta på andre og tredje slått. Det siste året har kunstgjødselprisen vorte svært høg. Bøndene har ikkje råd til å gjødsle enga for at hjorten skal eta opp avlinga. Vi har fått inn fleire rapportar der bønder seier at dei legg ned drifta om ikkje hjorteproblema vert mindre.

Lagringskadar på rundballar

I mange områder er det uråd å lagra rundballar utan inngjerding. I skadde rundballar får ein ofte feilgjæring med skadd eller øydelagt fôr som resultat.

Grønsakhagar

Det er nærmast uråd å dyrka grønnsaker utan inngjerding mot hjort. Å gjerda ute hjorten er vanskeleg og kostbart. Nokre får tilskot frå viltfondet, men uansett representerer dette ein stor kostnad.

Lagringskade på rundballar og grønnsakhagar kan bøtast på med inngjerding, med dei kostnadane dette medfører. Eng kan òg sjølvstøtt gjerast inn, men då snakkar vi om svært store kostnader.

Konsekvensar for andre samfunnsområde

Trafikkulukker

Dei siste åra har det vore meldt om mellom 20 og 50 samanstøyt mellom bil og hjort årleg¹ i Bjørnafjorden kommune. I tillegg kjem mørketal grunna at det ikkje vert meldt frå om påkøyrslar. Trenden er svakt stigande. Svært mange rapporterer også om nesten-ulukker og farlege trafikksituasjonar der bilfører freistar å unngå samanstøyt med hjorten. Ulukkene er eit problem for dyrevelferda og fører til livsfarlege situasjonar for menneske som er involverte.

Human helse

Hjort har svært stor innverknad på mengda flått. Flåtten i seg sjølv er relativt harmlaus for oss menneske. Problemet er at han overfører farlege smittsame sjukdomar, fyrst og fremst borreliose. Vestland er det fylket i landet som har desidert flest borreliose-tilfelle per år. Kommuneoverlegen er uroa over borreliose utviklinga på Vestlandet, men òg for at andre flåttborne sjukdomar skal bli introduserte hos oss.

---

¹ Data frå hjorteviltregisteret

Dyrehelse

På grunn av at dei mange dyresjukdomane flåtten overfører, er flåtten eit svært stort problem for dyrehelsa i våre kommunar. I hovudsak på sau og storfe, men også hund og katt. I dag er det nesten uråd å klara seg utan medikamentell førebygging av flåttsjukdomar hos småfe og storfe som beiter i lågare strøk. Det er òg utbreidd bruk av førebygging av flått på hund og katt. Trass i førebygginga, aukar talet på behandlingar av sjukdomar overført av flåtten. Dette er svært negativt med omsyn til resistensproblematikk mot både flåttmiddel og antibiotika. Husdyra er i utgangspunktet reine for flått når dei kjem ut på beite om våren, men vert infiserte med flått så snart dei kjem inn i buskvegetasjon og skog. Det er fleire årsaker til at flåttpresset er så stort, mellom anna klimaendringar. Forskarar synest å vera samde om at auka tettleik av hjort er ein vesentleg årsak til auka smittepress.

Problem med hjort i bustadområde

Vi har rapportar som tyder på at enkelte hjort blir mindre redd for menneske etter kvart som hjortepopulasjonen veks. Dei søkjer mot bustadområde, der dei etablerer seg og øydelegg frukttrær og hagar. Foreldre har uttrykt redsle for hjort som oppsøkkjer barn på skulevegen og ikkje let seg jaga bort.

Kvifor aukar hjortepopulasjonen?

Hjorten har tradisjonelt klart seg godt i våre område. Relativt mildt klima gjer at hjorten trivst og klarer seg godt. Den har ingen trugande predatorar i særleg grad (bortsett frå mennesket). Vintrane er blitt betydeleg mildare gjennom dei siste 10 åra. Dette gjer at hjorten i mykje større grad enn før klarar seg gjennom vinteren.

Vi har ikkje eksakte tal på kor mange hjort vi har i området vårt. Vi byggjer forvaltninga på estimat utifrå fellingsstatistikk og systematiske registreringar over observasjonar av hjort. Uttak av hjort gjennom jakt har auka jamt og trutt gjennom dei siste 10 åra, men ikkje nok til å hindra auke i bestanden. Dette skuldast nok delvis underestimering av storleik på populasjonen i utgangspunktet. Auken i løyvetal og tal skotne hjortar, sett over år, har vore markert størst i tidlegare Fusa kommune.

Vi ser òg at fellingsprosenten for tildelte dyr går monaleg ned i takt med fleire fellingsløyve dei siste åra (dette gjeld ikkje alle vald). Ut frå forvaltingsomsyn (m.o.t. uttak etter alder og kjønn) er det ynskjeleg med fellingsprosent over 80 . Auken i hjortetettleiken skuldast delvis at ein har teke ut for få dyr, men òg at det er blitt teke ut for mange bukkar i høve til hodyr (særleg kviger og unge små koller). Utviklinga har gått i rett retning på dette området, men samstundes ikkje nok. Dette fører til at det vert fødd for mange kalvar som vert rekruttert inn i bestanden.

I ein villpopulasjon som ikkje er utsett for jakt frå menneske, vil forholdstalet mellom koller og bukk i populasjonen vera omkring 1:1. I enkelte av våre område er forholdstalet heilt oppe i 2,5. I ein populasjon i balanse er det ynskjeleg med eit forholdstal mellom kolle/bukk på omlag 1,5. Dette er og eit forholdstal som gjev grunnlag for høg produksjon og høgt jaktutbyte, og ei von om gradvis betring av kondisjonstilstand i bestanden. Føresetnaden for at vi skal lukkast i å redusera hjortepopulasjonen er at vi tek ut fleire dyr i jakt enn det blir fødd årleg, med fråtrekk for naturleg avgang. Det er avgjerande at jegerane klarar å ta ut nok dyr av rett alder- og kjønnskategori, til å redusera hjortepopulasjonen i retning av eit forholdstal på 1,5

Alderssamansetning av hjortepopulasjonen

Historisk har det vore mest attraktivt for jegeren å jakte på eldre dyr. Dette har betra seg dei siste åra. Vi sit likevel att med ein populasjon som ikkje er i aldersmessig balanse. Generelt er det for låg gjennomsnittsalder på dyra. Dette gjeld både kolle og bukk.

Ulempene ved dette er fleire: Eldre koller får stort sett kalv kvart år. Ungkoller går mykje oftare tomme, spesielt når beita er for dårlege, slik at dei er små i høve til alder. Det er ynskjeleg at flest mogeleg av kollene som overvintrar er drektige. På denne måten får vi utnytta vinterbeita til høgare produksjon.

Eldre koller kjem tidlegare i brunst om hausten enn yngre koller. Dei vert fylgjeleg para tidlegare og får kalv tidlegare om våren. Dette gjer at kalvane om hausten er større og gjev betre jaktutbyte. I tillegg har desse kalvane stort sett betre kondisjon og handterer fyrste vinteren betre. Kalvane til store koller er i tillegg tyngre ved fødsel. Dette gjev grunnlag for ein god start.

Nærvær av eldre bukkar set brunsten på kollene i gang tidlegare om hausten, og bidrar slik til tidlegare fødde kalvar.

Utifrå dette perspektivet er det difor ynskjeleg med eit meir forsiktig uttak av eldre dyr, både av eldre koller og eldre bukk.

Jaktetikk

Lojalitet til tildelte kvotar

God hjorteforvaltning er heilt avhengig av at hjorten blir skoten i samsvar med tildelte kvotar. Dette er i utgangspunktet ei tillitsbasert ordning. I ein fase der vi reduserer avskyting av dei mest attraktive dyra (stor bukk) er det spesielt viktig. God informasjon og nulltoleranse for uttak av feil dyr innanfor valda er viktig her. Dette er spesielt viktig ved utleige av jaktrettar. jaktfelte og valda må etterleva å ha prosentvis uttak i samsvar med det som er tildelt (både av det som er direkte tildelte løyve, og når det er tildeling av fri dyr ved godkjent bestandsplan).

Jakt bør drivast på ein slik måte at ein minimerer fare for skadeskyting. Diverre har det dei siste åra utvikla seg ein kultur der jeger skyt mot hovud eller nakke på hjorten. Motivet skal vera at ein på den måten får mindre skade på kjøtet.

Vi får diverre inn rapportar der dyr vert skotne på ikkje-dødelege stader (kjeve og muskulatur i nakke). Desse dyra går rundt med store lidingar. Det seier seg sjølv at å redusera blinken frå 20 cm (ved skot i bryst) til 3-4 cm (ved skot mot hjerne og nakke) aukar risikoen for skadeskyting svært mykje.

Fersk uttale frå miljødirektoratet: *Å sikta mot hovudet eller nakke på hjorten som fyrste skot kan vera i strid med gjeldande reglar, og vitnar i beste fall om dårleg jegeretikk.* Ein svært stor del av befolkninga i Noreg er positiv til hjortejakt. Slik ynskjer vi at det skal halde fram. Då er det naudsynt å i størst mogleg grad unngå skadeskyting og at jegerane ikkje skyt andre typar hjort enn det dei har fått tildelt.

Vi oppmodar sterkt om at signala frå Miljødirektoratet om ikkje å skyta mot hovud og nakke vert implementerte i regelverket til det enkelte vald.

Skadefelling

Hjorteviltforskrifta opnar for at kommunen kan gje løyve til skadefelling av hjort som gjer stor skade. Slike løyve til skadefelling kan bli gjevne ved ein godt grunna søknad, der ein legg vekt på at det er gjort førebyggjande tiltak.

Skadefellinga skal ikkje vera bestandsregulerande. Kommunen behandlar skadefellingssøknadane i tråd med det som til ei kvar tid vert bestemt av overordna myndigheit. Slik regelverket er no, er slaktet etter skadefelling kommunen (viltfondet) sin eigedom.

Dei kommunale ettersøksringane får ei sentral rolle i uttak av skadedyr og eventuell dokumentasjon av behov for skadefelling i det aktuelle tilfellet. Kommunen ynskjer å forvalta hjortestamma på ein slik måte at behovet for uttak av hjort på grunn av at dei gjer skade, vert redusert til eit minimum.

Kommunen har eit digitalt søknadsskjema som ligg på heimesida til Bjørnafjorden kommune v/Landbrukskontor.

Overordna forvaltningsmål for perioden 2023-2033

Forvaltninga skal bidra til ein berekraftig og dynamisk populasjon av hjort som er tilpassa lokalt leveområde og landskap.

Uttak av hjort skal leggja til rette for nær naturleg aldersstruktur og nærmare naturleg kjønnsamansetting i bestanden for å betra brunstdynamikk, reproduksjon og kroppsvekt.

Forvaltninga skal gjennomførast slik at tettleiken av hjort ikkje fører til vesentlege beiteskadar på skogsareal, og beitetrykket av hjort i gras- og beiteområde ikkje er til hinder for eit økonomisk drivverdig landbruk.

Forvaltninga skal basera seg på at hjort er ein fast og naudsynt del i eit fungerande økosystem, men må samstundes sikra at hjortetettleiken ikkje i vesentleg grad reduserer naturen sin produktivitet og/eller mangfald på kort eller lang sikt.

Forvaltninga skal ivareta omsynet til berekraftig utvikling og utnytting av hjortepopulasjonen for langsiktig hausting, naturopplevingar, matproduksjon og næringsutvikling.

Forvaltninga skal i samarbeid med vald- og bestandsplanområde arbeida for at all jakt skal føregå innanfor trygge og gode etiske rammer.

Korleis oppnå dei overordna måla?

- Ein tydeleg reduksjon av hjortepopulasjonen på 30-50 %

Reduksjonen må vera størst i områda med størst problem. Samstundes må ein vera klar over at hjorten vandrar over store område, og at vi difor ikkje kjem utanom ein reduksjon av hjortetettleiken totalt. Med ein slik reduksjon vil hjortetettleiken vera tilbake på det nivået vi hadde omkring 2000-2005. Merk at dette er ein mykje høgare tettleik enn fyrst på 90-talet. Når målet er nådd, må årleg uttak ved jakt likevel vera større enn på den tida, ettersom det då var ein bestand i sterk vekst medan målet no er å stabilisera bestanden på eit berekraftig nivå. På bakgrunn av av føreliggjande statistisk materiale og estimat, tilrår vi reduksjon på omlag 40-50 % i Bjørnafjorden vest og 30-35 % Bjørnafjorden aust.

- Forholdstallet kolle/bukk må ned

Vi bør styra mot eit forholdstal mellom kolle og bukk på 1,5. Hovudmålet er å redusera hjortepopulasjonen og gradvis betra kondisjonstilstanden i bestanden. Dersom ikkje jegerane tar ut nok dyr med dette målet (1,5), bør det som siste utveg vurderast å redusera forholdstalet ytterlegare.

Når vi styrer mot kjønnsforhold på 1,5, betyr dette at vi i reduksjonsfasen må ha eit auka uttak av kalv monaleg større jaktuttak av hodyr enn bukk. Uttak av kviger og små unge koller må prioriterast. Me vonar at jegerane (som gjer jobben) klarar å fylgja dette opp, slik at me oppnår målet med strategien.

Dersom me ikkje å oppnå tilstrekkeleg stort uttak av rette dyr så kan det vera naudsynt å redusera kjønnsforholdet ytterlegare. Dette er ikkje ynskjeleg og er heller ikkje del av primærstrategi, men er ei naudløysing om me ikkje oppnår måla innan rimeleg tid.

- Auka gjennomsnittsvekt på dei ulike aldersgruppene av hjort

Dette vil på sikt auka jaktutbyttet per skotne hjort, og gjerast ved å auka gjennomsnittsalderen i populasjonen. Mange eldre bukkar betyr at kollene blir brunstige tidlegare på hausten. Eldre koller kjem tidlegare i brunst enn unge koller. Dersom alderen i populasjonen stig, betyr dette at paringa vil skje tidlegare om hausten. Fylgjeleg vert kalvane fødte tidlegare neste vår. Dei får fleire beitedøgn før hausten kjem og klarar seg fylgjeleg betre gjennom vinteren. Færre dyr gjev òg lågare beitetrykk. Betre beite gjev betre tilvekst. Slik kjem vi inn i ein god sirkel der kalv og ungdyr vert større og meir robuste, og vert betre mordyr. Fleire av kollene som overvintrar vil vera drektige, og det vil altså vera færre uproduktive koller om vinteren.

Dyr med dårleg tilstand må takast ut i større grad enn i dag. Det vil uansett vera ein del dyr i dårleg tilstand. Det er viktig å få teke desse ut i jakta, sidan dei stort sett vil vera dårlege avlsdyr, og i svært liten grad vil bidra til ein sunn og robust hjortepopulasjon. Mange av desse dyra har problem med å overleva ein hard vinter. Det er ikkje god dyrevelferd å la dei svelta i hel.

Det er viktig å koma med god fagleg informasjon til vald og jegarar om kvifor reduksjon av hjortebestanden og betring av kjønnsfordeling er viktig. Dette er viktig som motivasjonsfaktor.

Korleis oppnår vi dette i praksis?

- Ved å skyta fleire hodyr enn bukkar.
- Ved å skyta fleire kalvar og ungdyr. Særleg kviger 1,5 år
- Ved å skyta færre eldre koller og spesielt færre eldre bukkar.
- Ved å vedta felles minsteareal for heile Bjørnafjorden kommune. Det vil seie at minstearealet i Bjørnafjorden vest må reduserast til 300 dekar.
- Ved å auka avskytinga (maksimal utnytting av 50 %-regelen der situasjonen tilseier det). Om ordninga med fri kalveavskyting held fram, bør kommunen framleis vera med på dette.

Figur 5: Mål for løyvefordeling etter kjønn og alder, og for avskytingsprofil i reduksjonsfasen

Kalv	Spissbuk 1 ½ år	Kvige 1 ½ år	Eldre bukk ≥ 2 ½ år	Eldre kolle ≥ 2 ½ år
≥ 30 %	≤15 %	18-20 %	≤ 12 %	25 % *)

*) Små ungkoller 2,5 år er prioritert å ta ut, difor så høgt uttak i denne kategorien.

- I reduksjonsfasen er det viktig å få teke ut dei dyra som etablerer seg på innmark. Ein vesentleg del av jakta bør føregå på innmark for å ta ut dyr som etablerer seg som "bøtjuvar".
- Det bør vere krav om at alle vald med bestandsplanar avset ein del av kvoten til reservekvote. Reservekvoten vert utgjort av kalv og ungdyr/kviger, berre untaksvis eldre dyr.

Punkta over føreset gode bestandsplanar som er i tråd med hjorteviltstrategien.

Differensierte fellingsavgifter

Eit verkemiddel som kan vera med å styrkja oppfylling av bestandsplanar og hjorteviltstrategi, er i større grad å differensiera fellingsavgiftene for ulike kategoriar av dyr. Svært små dyr i høve til alder bør vera fritekne for fellingsavgift. Fellingsavgifta for ungdyr bør reduserast. Fellingsavgifta for vaksen bukk bør stiga.

Fordel med bestandsplan

Vald med bestandsplan eller vald som er med i bestandsplanområde er svært viktige for hjorteforvaltninga.

Kommunen bør difor stimulera alle grunneigarar til å bli med i desse. Ved målretta tildeling av løyve, kan vi syte for at vald med bestandsplan ikkje kjem dårlegare ut enn vald utan bestandsplan. Dette gjeld spesielt uttak av eldre bukkar og koller.

Auka kompetanse

Kommunen bør stimulera til kompetanseoppbygging via kursverksemd, for å skapa ei betre lokal forvaltning. Dette gjeld både styring av hjortetettleik og jaktetikk. Viltfondmidlar kan nyttast til dette.

Tidsaspekt for reduksjon av hjortestamma

Det vil vera ein fordel med ein kortvarig reduksjonsfase på 4-5 år, der hovudtyngda av reduksjonsavskytinga vert gjort i dei 3 fyrste åra. Etter kvart jaktår skal det vera ei grundig evaluering av utviklinga. Det er positivt om aktørar i jaktmiljøet, herunder hjorteutvala i kommunen og sentrale vald, kjem med innspel til denne evalueringa.

Når vi har oppnådd ein ynskt populasjonsstorleik, må vi redusera jaktuttaket. Då vil vi vera i ein situasjon kor jaktutbyttet per felte dyr truleg vil vera høgare enn i dag, medan talet på løyve vil vera lågare enn i reduksjonsfasen. Uttaket av koller og bukk vil då òg vere balansert, og opna opp for ein liten auke i uttak av eldre dyr slik at årleg uttak ved jakt fordelt på kjønn og alderskategoriar vert jamnare.

Hjorteviltstrategi – Bjørnafjorden kommune – 2023 - 2033

Figur 6: Ei slik tilnærma fordeling i avskyting er aktuell etter reduksjon av bestanden og betring av alder og kjønnsfordeling

Kalv	Spissbukk 1 ½ år	Kvige 1 ½ år	Eldre bukk ≥ 2 ½ år	Eldre kolle ≥ 2 ½ år
Ca 28 %	Ca 15 %	Ca 16 %	Ca 19 %	Ca 22 %

Når vi prøvar å redusera hjortebestanden er det svært viktig å fylgje opp kvart år med analyse av sett-/skoten-data for å kontrollera at reduksjonen skjer etter oppsette mål. Går reduksjonen for langt, må vi bremsa. Går reduksjonen for sakte, må vi intensivera verkemidla. Bestandsplanar kan ikkje ha lengre levetid enn tre år i denne fasen. Gjennom dei siste ti åra har vi følgd ei forsiktig linje med omsyn til uttak av dyr. Dette har ikkje fungert. Vi satsar no heller på ein relativt kort reduksjonsfase på om lag 4 år, med årleg evaluering. Deretter vil vi gå over i ein stabiliseringsfase, framleis med årleg evaluering.

Målet er ein sunn og robust hjortepopulasjon med høgt jaktutbyte i høve til storleiken på populasjonen. Framtidig hjortebestand skal gje betydeleg mindre problem for landbruk/skogbruk og andre samfunnsinteresser.

Hjorteviltstrategi – Bjørnafjorden kommune – 2023 - 2033

Tidslinje hjorteviltstrategi 2023 - 2032			
Periode 2023 - 2025	mars 2023	Ny hjorteviltstrategi	
		Revidering av bestandsplanar tilpassa til nye kommunale mål	
	sep - des 2023	Oppstart med ny strategi	
		Ordinær jakt	
	jan - feb 2024	Analyse av sett og skutt data	Korrektur av verkemidlar
			Halda fram som før
	sep - des 2024	Ordinær jakt	
	jan - feb 2025	Analyse av sett og skutt data	Korrektur av verkemidlar
Halda fram som før			
sep - des 2025	Ordinær jakt		
Periode 2026 - 2028	jan - feb 2026	Analyse av sett og skutt data	Korrektur av verkemidlar
			Halda fram som før
	sep - des 2026	Ordinær jakt	
	jan - feb 2027	Analyse av sett og skutt data	Korrektur av verkemidlar
			Halda fram som før
	sep - des 2027	Ordinær jakt	
jan - feb 2028	Analyse av sett og skutt data	Korrektur av verkemidlar	
		Halda fram som før	
sep - des 2028	Ordinær jakt		
Periode 2029 - 2032	sep - des 2029	Ordinær jakt	
	jan - feb 2029	Analyse av sett og skutt data	Korrektur av verkemidlar
			Halda fram som før
	sep - des 2030	Ordinær jakt	
	jan - feb 2030	Analyse av sett og skutt data	Korrektur av verkemidlar
			Halda fram som før
	sep - des 2031	Ordinær jakt	
	jan - feb 2031	Analyse av sett og skutt data	Korrektur av verkemidlar
			Halda fram som før
sep - des 2032	Ordinær jakt		
jan - feb 2032	Analyse av sett og skutt data	Korrektur av verkemidlar	
		Halda fram som før	
Evaluering av strategien			

Kommunal viltfond

Det kommunale viltfondet er kommunen sine inntekter fra fellingsavgift og fallvilt. Bruken av disse midlene vert regulert av forskrift om kommunale og fylkeskommunale viltfond § 5:

Fondet kan brukast til:

- *Tilskudd til tiltak for å fremme viltforvaltning, styrke kunnskapen om viltet, jaktorganisering m.m. i kommunen og nabokommuner gjennom samarbeid i regi av organisasjoner, enkeltpersoner eller kommunen selv.*
- *Å dekke kommunens utgifter til ettersøk og håndtering av skadd vilt og fallvilt i kommunen.*
- *Tiltak for å forebygge skader på landbruksnæring voldt av hjortevilt.*

Fondet kan ikkje brukast til:

- *Kommunal og fylkeskommunal administrasjon av viltforvaltningen (faste utgifter til lønn, møtegodtgjørelser, reiser mv.).*
- *Å erstatte skader voldt av vilt.*
- *Skuddpremier.*

Gjennom denne strategien legg kommunen føringar for bruk av viltfondet i høve til skader på landbruksnæring påført av hjort. Desse føringane er ikkje utfyllande men søknadar som er i tråd med føringane kan handsamast delegert medan søknadar som ikkje er i tråd med føringane vert lagt fram for politisk handsaming.

I samband med særskild avling som til dømes juletre, frukttre og grønsaker utover eige bruk eller rundt lagerplassar for rundballar kan det søkast om tilskot til oppsett av viltgjerde. Inngjerding gjeld berre avgrensa område og føremål med produksjon må vere kommersiell sal. Det vert ikkje gitt tilskot til gjerde for å hindra skade på grasproduksjon.

Det kan gjevast tilskot til materialkostnadane frå det kommunale viltfondet til:

- inngjerding av juletre-, frukt og bær- og grønsaksproduksjon – inntil 75 %
- inngjerding av attlegg med straumgjerde og lagerplass for rundballar – inntil 50 %

Maksimal tilskotsbeløp er på kr 30 000,- av materialkostnadane for inngjerding.

Vidare kan vald og bestandsplanområde søkje tilskot til kompetansebyggjande tiltak. Samarbeidsprosjekt vert prioritert i vurderinga.